

**Eerste Enquête studenten Master Nautische Wetenschappen
en studenten 3de Bachelor Scheepswerktuigkunde
van de Hogere Zeevaartschool Antwerpen
Academiejaar 2009-2010**

Met de medewerking van
Kapitein t.i.o. F. DE MEULDER
Kapitein t.i.o. R. SMET

BELGISCHE ZEEVAARTBOND vzw.
LIGUE MARITIME BELGE asbl.

November 2010

Een woord van dank aan...

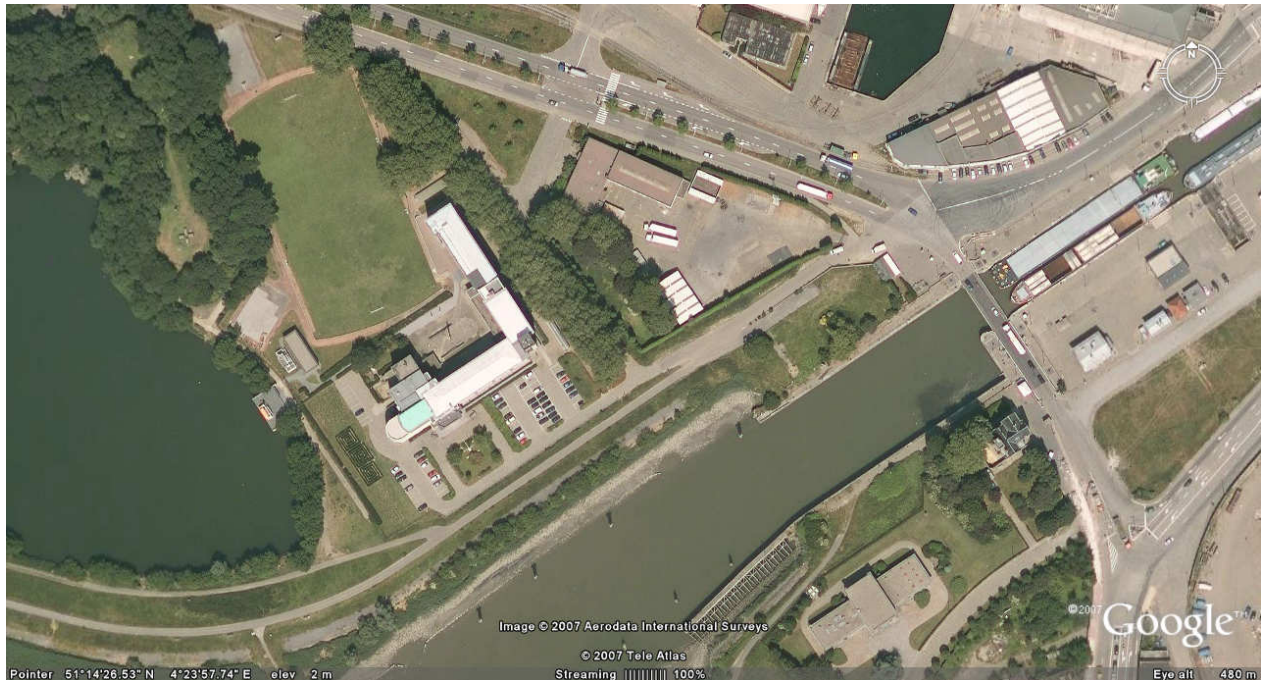
Deze 1ste enquête bij de laatstejaarsstudenten van het academiejaar 2009 - 2010 zou niet tot een goed einde zijn gebracht zonder de waardevolle medewerking van:

- *Kapitein t.l.o. Patrick Blondé, Commandant – Directeur van de Hogere Zeevaartschool te Antwerpen die, zoals bij de eerdere enquêtes, dit initiatief van de Belgische Zeevaartbond vzw. niet alleen gesteund heeft maar ook de nodige schikkingen heeft getroffen om deze enquête in goede banen te leiden.*
- *Het Secretariaat van de Hogere Zeevaartschool dat voor een vlotte inzameling van de enquêteformulieren heeft gezorgd.*
- *Al de studenten van het jaar “Master Nautische Wetenschappen” en het 3ste. jaar “Bachelor Scheepswerktuigkunde” die aan de enquête actief hebben deelgenomen.*
- *De Koninklijke Belgische Redersvereniging vzw. DAB Vloot en de rederij BOCIMAR nv. die het nodige beeldmateriaal heel bereidwillig ter beschikking hebben gesteld.*

---

*L.M.B. asbl. – B.Z.B. vzw. Algemeen Secretariaat – Olmendreef, 3 – B/4, B – 2950 Kapellen
Tel: 03.666.93.35 – Fax: 03.666.16.98 – GSM: 0474.456.949 – E-mail: lmb-bzl@skynet.be*

NB. Dit verslag kan geraadpleegd en gedownload worden van de BZB website: www.lmb-bzb.be

Figuur 1. Hogere Zeevaartschool te Antwerpen.
Lat. 51°14'26"N. Long. 04°23'57"E.

Inleiding

Tijdens de vergadering van de Raad van bestuur van de Belgische Zeevaartbond gehouden op 18 december 2009 werden enkele belangrijke besluiten getrokken uit de resultaten van de 7de beperkte enquête georganiseerd bij de eerstejaarsstudenten van de Hogere Zeevaartschool, academiejaar 2008-2009.

Door de auteurs van die enquête werd de nadruk gelegd op één van de besluiten, namelijk dat deze weinig of niet verschillen van de besluiten van de zes vorige enquêtes. Op basis van de resultaten van 7 opeenvolgende enquêtes was men erin geslaagd het profiel van de eerstejaarsstudent met een hoge graad van nauwkeurigheid te definiëren.

Gezien het profiel van de eerstejaarsstudent nu vrij duidelijk bepaald is, kon terecht de vraag worden gesteld of het nog opportuun is een dergelijke enquête voor de eerstejaarsstudenten te organiseren. Door de voorzitter werd daarom gesuggereerd om in de toekomst de peiling bij de eerstejaarsstudenten slechts om de 3 jaar te houden en zich nu te richten tot de laatstejaarsstudenten van de afdelingen Nautische Wetenschappen en Scheepswerktuigkunde.

Hij ging van de stelling uit dat een enquête bij de laatstejaarsstudenten van de HZS indicatief zou kunnen zijn voor de mogelijke verschuivingen die optreden in de houding en de visie van de student tijdens zijn academische vorming, namelijk de duur van zijn loopbaan op zee, het ambiëren van de hoogste functie aan boord en het mogelijk verder verloop van zijn maritieme loopbaan. De raad van bestuur trad deze zienswijze bij en verklaarde zich akkoord om de enquête op de laatstejaarsstudenten te richten.

Na overleg met de algemene directeur van de Hogere Zeevaartschool, kapitein t.l.o. P. Blondé, werd besloten een eerste beperkte enquête te organiseren voor de laatstejaarsstudenten voor het academiejaar 2009-2010.

1. Studentenbevolking 1ste jaar Master Nautische Wetenschappen en 3de jaar Bachelor Scheepswerktuigkunde.

Volgens de cijfers die door de Hogere Zeevaartschool werden overgemaakt bedroeg de studentenbevolking 136 laatstejaarsstudenten op datum van 1 februari 2010 (Tabel 1).

Afdelingen	Nederlandstaligen	Franstaligen	Totaal
1 ^{ste} Master Nautische Wetenschappen	57	50	107
3 ^{de} Bachelor Scheepswerktuigkunde	6*	23	29
Totaal	63	73	136

* Verbeterde versie gezien 6 studenten deelnamen aan de enquête, mogelijk een latere inschrijving

Bron: HZS 11/02.2010

Tabel 1. Aantal ingeschreven studenten 1ste jaar Master Nautische Wetenschappen en 3de jaar Bachelor Scheepswerktuigkunde

Het geringe aantal studenten ingeschreven in de Nederlandstalige afdeling 3de Bachelor scheepswerktuigkunde valt onmiddellijk op. Dit is een bekend gegeven dat zich, gezien de beperkte instroom in het 1ste jaar, onveranderd doorzet. De aanwezigheid van een aantal studenten van buitenlandse afkomst verklaart de hogere bezetting in de Franstalige afdeling 3de Bachelor Scheepswerktuigkunde. Anderzijds vertegenwoordigt de Nederlandstalige afdeling 1ste Master Nautische Wetenschappen iets meer dan 53 % van het totaal aantal studenten van die afdeling.

2. Studentenbevolking die deelnam aan de eerste beperkte enquête .

Aan de eerste beperkte enquête voor de studenten van de eindjaren van de afdelingen Nautische Wetenschappen en Scheepswerktuigkunde samen namen slechts 33 studenten deel. Dit vertegenwoordigt slechts 24% van het totaal aantal ingeschreven studenten van beide afdelingen samen. Sommige studenten hebben nagelaten sommige vragen volledig te beantwoorden.

Afdelingen	Nederlandstaligen	Franstaligen	Totaal
1ste Master Nautische Wetenschappen	10	3	13
3de Bachelor Scheepswerktuigkunde	6	14	20
Totaal	16	17	33

Tabel 2. Respons op de enquête

De respons van de studenten Nautische Wetenschappen – 13 op 107 - bedraagt slechts 12 % van de ingeschreven studenten van die afdeling; anderzijds met 20 op 29 bedraagt de respons voor de afdeling Scheepswerktuigkunde 69%. Het voorgaande heeft voor gevolg dat de enquêtegegevens voor de afdeling Nautische Wetenschappen slechts indicatief kunnen zijn. Voor de afdeling Scheepswerktuigkunde is de deelname ruim voldoende om de enquête gegevens als relevant en bepalend te beschouwen.

3. Geslacht van de studenten

In de afdeling Master Nautische Wetenschappen hebben 6 studenten nagelaten de rubriek “geslacht” in te vullen . Eén studente werd vermeld in de nautische afdeling.

In de afdeling 3de bachelor scheepswerktuigkunde hebben alle deelnemende studenten deze rubriek ingevuld ,waarvan één van het vrouwelijke geslacht.

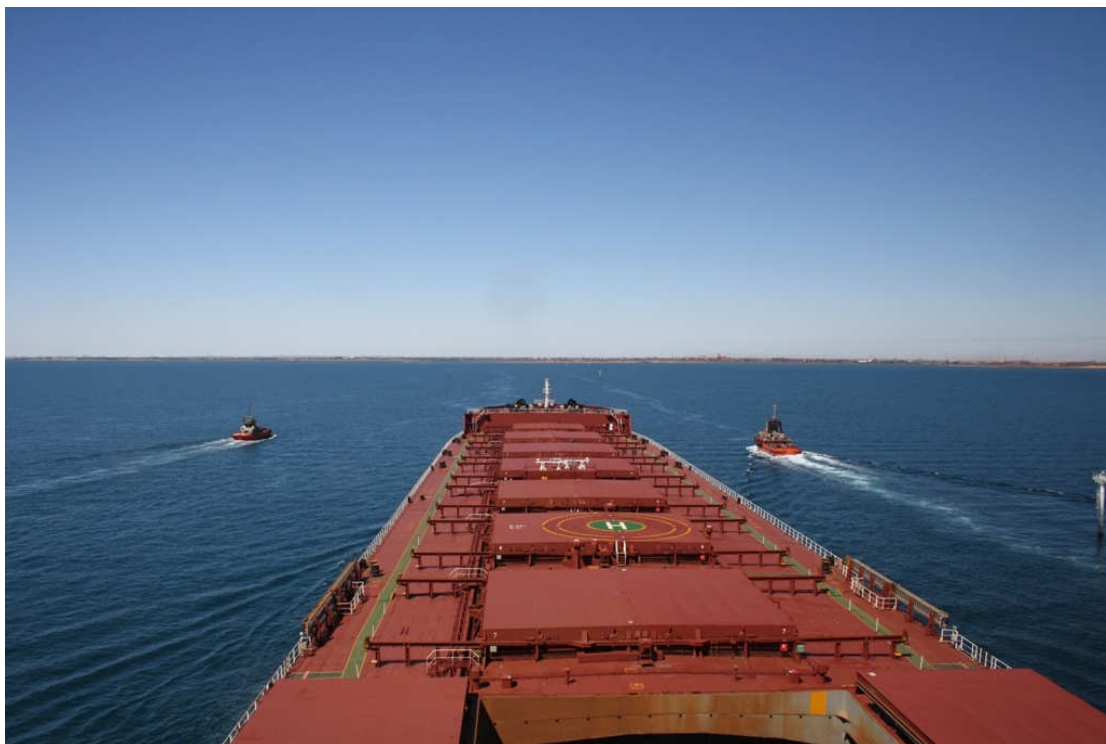
4. Nationaliteit van de studenten

Voor de afdeling Master Nautische Wetenschappen hebben 7 studenten nagelaten deze rubriek in te vullen in tegenstelling met al de studenten van de afdeling 3de Bachelor Scheepswerktuigkunde .

Nationaliteit	Master Naut.Wet.NL	Master Naut.Wet.FR	Bachelor Scheepsw. NL	Bachelor Scheepsw.FR	Totaal
Congolese	-	-	-	1	1
Franse	-	-	-	3	3
Marokkaanse	-	1	-	8	9
Totaal	-	1	-	12	13

Tabel 3. Aantal studenten van vreemde nationaliteit

Het aantal niet-Belgische studenten die deelnamen aan de beperkte enquête vertegenwoordigen 39% van de totale respons. Op één na betreft het studenten van het 3de Bachelor Scheepswerktuigkunde.

Figuur 2 Bulkcarrier FMG Mathilda BOCIMAR nv.

5. Leeftijd van de studenten

Men kan vaststellen dat bijna één derde van de deelnemende studenten nagelaten hebben hun ouderdom te vermelden.

In de afdeling scheepswerktuigkunde vertegenwoordigt de groep studenten, die ouder zijn dan 23 jaar, één derde van de deelnemende studenten.

Leeftijd	Master Naut.Wet.NL	Master Naut.Wet.FR	Bachelor Scheeps.NL	Bachelor Scheepsw.FR	Totaal
20	-	-	-	1	1
21	3	-	2	-	5
22	-	-	-	2	2
23	-	-	1	2	3
24	-	-	-	1	1
25	-	-	-	2	2
28	-	-	-	3	3
29	-	-	1	1	2
32	-	1	-	-	1
39	-	-	-	2	2
47	-	-	1	-	1
Niet vermeld	7	2	1	-	10
Totaal	10	3	6	14	33

Tabel 4. Leeftijd van de studenten

Gezien de lage respons zou de berekening van de gemiddelde leeftijd per taalrol in de afdeling Master Nautische Wetenschappen een volledig vertekend beeld geven.

Voor de afdeling Scheepswerktuigkunde - de twee taalrollen samen genomen - is, in acht genomen een respons van 19 op 29 ingeschreven studenten, de berekening van de gemiddelde leeftijd wel verantwoord. De gemiddelde leeftijd voor de afdeling Bachelor Scheepswerktuigkunde bedraagt 27 jaar. In de Franstalige afdeling ligt de gemiddelde leeftijd wel iets hoger dan in de Nederlandstalige afdeling.

6. Woonplaats/Tijdelijke verblijfplaats van de studenten

Het is onmogelijk, gezien de lage respons, om de invloed van de nabijheid van de zeehavens op de rekrutering van studenten te evalueren. Opvallend is dat slechts 1 student uit de Waalse provincies deelnam aan de enquête.

Provincie	Master Naut. Wet. NL	Master Naut.Wet.FR	3de Bachelor Scheepsw.NL	3de Bachelor Scheepsw.FR	Totaal
Antwerpen	3	1	5	5	14
Brabant	-	-	-	2	2
Luik	1	-	-	-	1
O-Vlaanderen	1	-	1	-	2
W-Vlaanderen	2	-	-	-	2
Andere*	2	-	-	7	9
Niet vermeld	1	2	-	-	3
Totaal	10	3	6	14	33

*Het betreft buitenlandse woonplaatsen

Tabel 5. Geografische spreiding van de woonplaats van de studenten

Figuur 3 DAB VLOOT - Boeienlegger ZEEAREND

De 15 studenten die een tijdelijk adres hebben opgegeven behoren allen tot de afdeling scheepswerktuigkunde. Stad Antwerpen en bij Antwerpen behorende randgemeenten werden als tijdelijke verblijfplaats aangeduid.

7. Uitgeoefende beroepen van de ouders

Er moet vooreerst worden vermeld dat vijftien studenten (op 33), waarvan acht van de afdeling Master Nautische Wetenschappen, het beroep van hun ouders niet hebben aangeduid.

Hierna volgen de uitgeoefende beroepen door de vaders van de studenten: bediende, boekhouder, handelaar, ambtenaar, ingenieur, scheikundige, officier, loods, bouwvakker, fabrieksarbeider, leraar en vervoerder. Als beroep voor de moeders werden o.a. opgegeven: fabrieksarbeidster, handelaar, bankbediende, lerares en journaliste.

8. Reeds vroeger gevolgd onderwijs

Van de afdeling Master Nautische Wetenschappen hebben 3 Nederlandstalige studenten reeds Hoger Onderwijs genoten, terwijl slechts 1 student van de Franstalige dit meldt.

De hiernavolgende studierichtingen werden opgegeven door de studenten van de afdeling Nautische Wetenschappen: chemie, handelsingenieur, audiovisuele techniek, graduaat ergotherapie en wetenschappen.

In de Nederlandstalige afdeling Bachelor Scheepswerktuigkunde melden 2 studenten Hoger Onderwijs genoten te hebben terwijl dit voor de Franstalige afdeling door 8 studenten aangegeven werd.

De hiernavolgende studierichtingen werden vermeld door de studenten van de afdeling Bachelor Scheepswerktuigkunde: autotechniek, scheepsbouw, scheepswerktuigkunde, visserij, scheikunde.

Uit de bevraging blijkt dat 14 op de 33 deelnemende laatstejaarsstudenten, of 42%, een opleiding "hogere studies" geheel of gedeeltelijk heeft gevolgd. Het percentage ligt hoger in de afdeling Scheepswerktuigkunde wat mogelijk een aanduiding vormt dat de studierichting Scheepswerktuigkunde toch niet altijd de eerste keuze is geweest. Op twee studenten na hebben allen de door hen gevolgde studie richting met goed gevolg doorlopen.

9. Studieverloop aan de Hogere Zeevaartschool

Van de 13 studenten van de afdeling Master Nautische Wetenschappen die deelnamen aan de beperkte enquête zijn er slechts twee die één of tweemaal een jaar moesten herdoen. Twee studenten dienen nu nog examens af te leggen van enkele vakken om in het bezit te komen van het diploma van bachelor.

Van de 20 studenten van de afdeling Bachelor Scheepswerktuigkunde zijn er slechts twee studenten die nog examen moeten afleggen voor één of twee vakken van het 2de jaar bachelor.

10. Reeds doorlopen vaartijd

Een vijftal studenten hebben nagelaten de rubriek “reeds doorlopen vaartijd” in te vullen.

Eén 32-jarige student van de Franstalige afdeling Master Nautische Wetenschappen vermeldt dat hij als officier gevaren heeft aan boord van treilers tijdens de periode 2000-2005.

Eén student van de Franstalige afdeling Scheepswerktuigkunde meldt dat hij nog niet gevaren heeft. Het betreft een 39-jarige student die aangeeft 15 jaar ervaring te hebben (zonder te vermelden in welke beroepstak) . Hij is echter in het bezit van een diploma van officier 3de klasse.

Tabel 6 geeft voor elke afdeling de minimum en maximum door de studenten doorlopen vaartijd.

Afdeling	Minimum doorlopen vaartijd	Maximum doorlopen vaartijd
Master Nautische Weten. NL	0,5 maand	11 maanden
Master Nautische Weten.FR	2,5 maanden	5 jaar*
3 ^{de} Bachelor Scheepsw.NL	1 maand	4 maanden
3 ^{de} Bachelor Scheepsw.FR	1 maand	5 jaar*

*Het betreft studenten van 32 en 28 jaar

Tabel 6. Maximum en minimum doorlopen vaartijden

Gezien de meeste eerstejaarsstudenten sowieso tijdens hun eerste jaar aan de Hogere Zeevaartschool inschepen voor een korte stagereis, is de opgetekende minimum doorlopen vaartijd vrij correct. Anderzijds rekening houdend met het feit dat de laatstejaarsstudenten van de Master Nautische Wetenschappen en Bachelor Scheepswerktuigkunde afdelingen hebben kunnen genieten van respectievelijk 3 of 2 (zomer) verlofperiodes, is de maximum doorlopen vaartijd als opgegeven niet vrij hoog. De vraagstelling laat niet toe uit te maken of de studenten al dan niet in de gelegenheid werden gesteld om aan te monstern tijdens het zomerverlof.

Figuur 4. EXMAR nv. LNG RV EXCELSIOR en LNG RV EXCELLENCE in afbouw aan de werf Bjw. 2005.

11. Lange termijn visie op de gekozen maritieme loopbaan

Met de vraag “Wat is jouw lange termijn visie op de gekozen maritieme loopbaan?” werd gepoogd te achterhalen in welke bedrijfstak van de maritieme sector de laatstejaarsstudenten denken tewerkgesteld te worden. Men kan echter opmerken dat de overgrote meerderheid van de studenten nog geen definitieve keuze heeft gemaakt. Zij beantwoorden veelal de vraag met “ja” voor twee of meerdere maritieme bedrijfstakken. Het is inderdaad zelden dat slechts voor één bedrijfstak wordt gekozen. Eén student heeft voor sommige maritieme bedrijfstakken noch “ja” noch “neen” aangeduid maar wel “eventueel” en twee studenten hebben niet gereageerd op de vraag.

Maritieme Bedrijfstak	Master Naut.Wet.NL	Master Naut.Wet.FR	3 ^{de} Bachelor Scheepsw.NL	3 ^{de} Bachelor Scheepsw.FR	Totaal
Koopvaardij	10/10	2/3	3/6	11/14	26/33
Baggerindustrie	3/10	-/3	3/6	12/14	18/33
Sleepvaart/Offshore	2/10	1/3	-/6	10/14	13/33
Loodswezen	5/10	1/3	-/6	6/14	12/33
Havendiensten	5/10	3/3	-/6	8/14	16/33
Kustwacht/hydrogr.dienst	3/10	2/3	-/6	8/14	13/33

Tabel 7. Keuze voor een maritieme bedrijfstak.

Opmerkelijk is wel dat in de Franstalige afdelingen “Master Nautische Wetenschappen” en 3de jaar “Bachelor scheepswerktuigkunde” heel wat studenten het loodswezen, havendiensten en de kustwacht aanstippen als een sector waar zij menen een carrière te kunnen uitbouwen. In België hoeven zij zich echter te schikken naar de taalwetgeving hetgeen de toegang tot die carrières niet onmiddellijk evident maakt. Een uitleg zou kunnen zijn dat heel wat “niet-Belgische” Franstalige studenten in hun land van herkomst geen taalhinder zullen ondervinden en dus voor die maritieme bedrijfstakken probleemloos kunnen opteren.

De koopvaardij en de baggerindustrie worden door de meeste studenten ervaren als bedrijfstakken die goede carrière mogelijkheden inhouden. De baggerindustrie lijkt bijzonder veel studenten van de afdeling Scheepswerktuigkunde aan te spreken. De cijfers maken ook duidelijk dat toegang tot het loodswezen, de havendiensten en de kustwacht slechts kan overwogen worden na voldoende vaartijd. De overstap is daarom dikwijls slechts mogelijk in een tweede fase van een maritieme loopbaan. Een resolute keuze voor deze bedrijfstakken is voor de meeste laatstejaarsstudenten slechts een mogelijke optie op middellange termijn.

12. Studenten die al/niet de hoogste functie wensen te bereiken

Slechts één student van de 33 deelnemers aan de beperkte enquête, namelijk een student van de afdeling Master Nautische Wetenschappen, wenst niet de hoogste functie te bereiken. Dit houdt uiteraard nog niet in of de anderen in die hoogste functie het beroep zullen uitoefenen voor een volledige loopbaan (zie afdeling 13).

Afdeling	ja	Neen	Onbeslist	Totaal
Master Nautische Wetenschap. NL	10	-	-	10
Master Nautische Wetenschap. FR	2	-	1	3
3 ^{de} Bachelor Scheepsw. NL	6	-	-	6
3 ^{de} Bachelor Scheepsw. FR	13	1	-	14
Totaal	31	1	1	33

Tabel 8. Bereiken van de hoogste functie in het maritiem beroep

Met 31 op 33 studenten die de hoogste functie aan boord wensen te bereiken, heeft men een percentage van 94%, hetgeen op een resolute en positieve instelling van de studenten wijst. Dit hoog percentage wordt deels verklaart door het feit dat hier laatstejaarsstudenten hun mening te kennen geven. Het einde van de academische opleiding is nabij en zij stellen zich terecht zelfzekerder op.

Figuur 5. International Dredging - BRABO Trailer Suction Hopper Dredger

13. Studenten die menen het beroep te blijven uitoefenen voor een volledige loopbaan.

Minder dan de helft van de deelnemende studenten aan de beperkte enquête menen het zeevarende beroep uit te oefenen voor een volledige loopbaan. Enkele deelnemers kunnen zich daarover niet uitspreken. In de afdeling Scheepswerktuigkunde is de intentie om een volledige loopbaan op zee door te maken iets meer uitgesproken dan in de afdeling Nautische Wetenschappen.

Afdeling	Ja	Neen	Onbeslist	Totaal
Master Nautische Wetenschap. NL	2	8	-	10
Master Nautische Wetenschap. FR	-	3	-	3
3 ^{de} Bachelor Scheepsw. NL	3	2	1	6
3 ^{de} Bachelor Scheepsw. FR	9	4	1	14
Totaal	14	17	2	33

Tabel 9. Studenten die menen het beroep te blijven uitoefenen voor een volledige loopbaan

De meest vermelde reden waarom het beroep vroegtijdig wordt verlaten is van familiale aard. Deze studenten wensen een normaal gezinsleven op te bouwen. Enkele studenten vrezen dat op een bepaalde ouderdom hun gezondheid het leven aan boord niet meer toelaat. Nog andere deelnemers plannen nu reeds om na een aantal jaren gevaren te hebben een tweede loopbaan aan de wal aan te vatten.

Hoeveel jaren de studenten, die geopteerd hebben om het beroep vroegtijdig te verlaten, het zeemannsberoep zullen uitoefenen wordt zeer verschillend aangegeven. De minimum duurtijd die vermeld werd is 3 jaar en de maximum 20 jaar. Tussen die twee uitersten werden vermeld 4, 5, 6, 10 en 15 jaar.

Sommige studenten van de afdeling Master Nautische Wetenschappen die het beroep op zee vroegtijdig verlaten, viseren aan de slag te kunnen gaan o.a. als loods (5 maal aangehaald) of een functie in de havendienst. Andere zijn minder precies en denken o.a. aan een managementfunctie, een staffunctie of een “officiersfunctie aan de wal”.

De studenten 3de bachelor van de afdeling scheepswerktuigkunde verwachten aan de wal te kunnen werken als superintendant, surveyor of handelaar. Enkele anderen hadden geen specifieke werkring of functie op het oog.

14. Vergelijking van de enquêteresultaten van dezelfde doelgroep als eerste- en laatstejaarsstudent.

De studenten, die aan deze enquête deelgenomen hebben – academiejaar 2009 – 2010 zijn voor het merendeel met hun opleiding gestart tijdens een van de twee volgende academiejaren:

2006 – 2007 voor de studenten van de afdeling Nautische Wetenschappen (4 jaren opleiding)

2007 – 2008 voor de studenten van de afdeling Scheepswerktuigkunde (3 jaren opleiding)

Het is derhalve mogelijk, op basis van de gegevens die verzameld werden tijdens de enquêtes uitgevoerd bij de eerstejaarsstudenten van de twee bovenvermelde academiejaren, na te gaan of er verschuivingen zijn opgetreden in de instelling en de visie van de studenten tussen het begin en het einde van hun studies.

Parameters zoals het geslacht, de woonplaats, het lidmaatschap bij een jeugdbeweging of sportclub, het beroep van de ouders en het tijdstip van de keuze voor een maritieme opleiding zijn sowieso vaste gegevens die niet merkbaar veranderen. Een vergelijking van deze parameters houdt weinig of geen meerwaarde in en worden dus niet in beschouwing genomen.

Figuur 6. BOCIMAR nv. Moderne machinekamer.

a) Vergelijking van enkele parameters over een looptijd van 4 jaar - Nautische Wetenschappen.

Parameters	1 ^{ste} jaar Bachelor Nautische Wetenschappen (eerstejaarsstudent)	Master Nautische Wetenschappen (laatstejaarsstudent)	Opmerkingen
Academiejaar	2006 - 2007	2009 - 2010	
Aantal ingeschreven studenten	238	107	Cijfers van het secretariaat HZS
Aantal deelnemende studenten	76	13	
Percentage respons	32%	12%	
Min. – Max. leeftijd	17 jaar – 39 jaar	21 jaar – 32 jaar*	* Heel lage respons – niet indicatief
Gemiddelde leeftijd	20 jaar	Te weinig respons	
Voorafgaande Hogere Studies	Werd niet gevraagd	4 op 13 studenten 30%	
Voorkeur voor een maritieme sector			
Koopvaardij	Werd niet gevraagd	12/13	Loodswezen, havendiensten en kustwacht werden ook vermeld maar komen zelden in aanmerking in de eerste fase van een maritieme carrière.
Baggerindustrie	Werd niet gevraagd	3/13	
Sleepvaart- Offshore	Werd niet gevraagd	3/13	
Gaan voor de hoogste functie	71 / 76 of 93%	12 / 13 of 92%	
Gaan voor een volledige carrière op zee	37 / 76 of 49%	2 / 13 of 15 %	Opgelet : resultaat niet indicatief gezien lage respons.

Tabel 10. Vergelijking van enkele parameters voor het eerste en laatste jaar van de opleiding Nautische Wetenschappen binnen eenzelfde doelgroep.

Met een respons van slechts 12% is grote voorzichtigheid geboden. Op de groep van 13 deelnemende studenten is het percentage van studenten die de hoogste functie ambiëren vrijwel gelijk gebleven tussen het eerste en laatste jaar van hun opleiding. Of de groep studenten die voor een volledige carrière op zee wensen te gaan effectief teruggelopen is van 49% naar 15% kan niet bevestigd worden. De geringe respons laat geen besluitvorming toe.

b) Vergelijking van enkele parameters over een looptijd van 3 jaar – Scheepswerktuigkunde.

Parameters	1 ^{ste} jaar Bachelor Scheepswerktuigkunde (eerstejaarsstudent)	3 ^{de} jaar Bachelor Scheepswerktuigkunde (laatstejaarsstudent)	Opmerkingen
Academiejaar	2007 - 2008	2009 - 2010	
Aantal ingeschreven studenten	70	29	Cijfers van het secretariaat HZS
Aantal deelnemende studenten	20	20	
Percentage respons	29%	69%	Gezien de hoge respons zijn de enquête gegevens voor het academiejaar 2009 – 2010 wel indicatief.
Min. – Max. leeftijd	18 jaar - 45 jaar	20 jaar – 47 jaar	
Gemiddelde leeftijd	23 jaar	27 jaar	
Voorafgaande Hogere Studies	Werd niet gevraagd	10 op 20 studenten 50%	
Voorkeur voor een maritieme sector			
Koopvaardij	Werd niet gevraagd	14/20	Loodswezen, havendiensten en kustwacht werden ook vermeld maar komen evenwel zelden in aanmerking in de eerste fase van een maritieme carrière.
Baggerindustrie	Werd niet gevraagd	15/20	
Sleepvaart- Offshore	Werd niet gevraagd	10/20	
Gaan voor de hoogste functie	16 / 20 of 80%	19 / 20 of 95%	
Gaan voor een volledige carrière op zee	13 / 20 of 65%	12 / 20 of 60% %	

Tabel 11. Vergelijking van enkele parameters voor het eerste en laatste jaar van de opleiding Scheepswerktuigkunde binnen dezelfde doelgroep.

Het valt onmiddellijk op dat tussen het eerste en laatste jaar van de opleiding er geen grote noemenswaardige verschuiving optreedt in het percentage van studenten die de hoogste functie ambiëren en zij die wensen te gaan voor een volledige maritieme loopbaan. Het hoge percentage van studenten die voor een volledige loopbaan op zee wensen te gaan wordt verklaard door een vrij groot aantal buitenlandse studenten die, eens tewerk gesteld in hun land van herkomst, misschien minder mogelijkheden zien om hun loopbaan te heroriënteren.

15. Algemene Besluiten.

De doelstelling van de enquête was het peilen naar de verschuivingen die mogelijk tijdens de academische vorming zijn opgetreden in de houding en de visie van de student op het gebied van:

- de duur van zijn loopbaan op zee;
- het al dan niet ambiëren van de hoogste functie aan boord;
- het mogelijk verloop van zijn maritieme loopbaan.

Uit de opgehaalde enquête gegevens kan men het volgende besluiten:

1. De respons noopt tot voorzichtigheid bij de interpretatie van de resultaten van deze enquête.

De respons van 12% voor de afdeling “Master Nautische Wetenschappen” maakt dat de enquêteresultaten enkel als louter indicatief kunnen beschouwd worden. Zij zijn daarom geenszins bepalend of kenmerkend voor de doelgroep. Daarentegen zijn de enquêteresultaten van de afdeling “Scheepswerktuigkunde”, met een respons van 69%, wel bepalend voor de doelgroep. Wel moet er hier een voorbehoud gemaakt worden. De prevalentie van een grote groep “niet-Belgen” projecteert een beeld dat, hoewel statistisch correct, niet volledig aansluit bij de situatie zoals ervaren binnen de (te kleine) groep van afstuderende Belgische scheepswerktuigkundige.

2. Niet alle opgehaalde enquêtegegevens zijn effectieve graadmeters van de verschuivingen die tijdens de academische vorming mogelijkerwijs zijn opgetreden.

Geslacht, leeftijd, woonplaats, nationaliteit, beroep van de ouders zijn zoveel gegevens die helpen het personalia van de studenten in beeld te brengen maar zijn niet rechtstreeks bruikbaar om de mogelijke verschuivingen in houding en visie van de studenten tijdens de opleiding opgetreden te identificeren en te meten. Wel zijn zij nuttig om de samenstelling van de doelgroep beter te vatten en om het algemeen kader, waarin deze enquête heeft plaatsgevonden, te schetsen.

3. 42% van de laatstejaarsstudenten hebben vóór hun maritieme opleiding al een andere studierichting gevolgd.

Met 14 op 33 studenten die aangeven een andere studierichting gevolgd te hebben vooraleer aan een maritieme opleiding te beginnen, zou men kunnen afleiden dat de maritieme opleiding niet altijd de eerste keuze is geweest. Dit is het geval geweest voor de helft van de studenten in de afdeling Scheepswerktuigkunde. Deze afdeling telt echter een vrij grote groep “niet-Belgische” studenten die waarschijnlijk pas op latere leeftijd kennis hebben genomen van de verschillende mogelijkheden die een maritieme carrière inhouden. Het is dus niet evident dat de studenten automatisch doorstromen van het ASO en TSO naar de HZS. Heel wat studenten doen dit na een korte of lange omweg via een andere opleiding al dan niet met succes bekroond. De promotiecampagnes moeten derhalve hiermee rekening houden bij het uittekenen van hun aanpak. Volgende enquêtes zullen moeten uitwijzen of deze trend zich doorzet.

4. De opgetekende vaartijd is bij de laatstejaarsstudenten eerder matig.

De uitschieters terzijde gelaten, is de doorlopen vaartijd eerder matig. Uit de enquête gegevens is het niet helemaal duidelijk of de studenten van de zomerperiode effectief gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om in te schepen of dat zij anderzijds geen inschepingmogelijkheden aangeboden hebben gekregen. Een betere bevraging zal in de toekomst hierover meer duidelijkheid moeten brengen. Men zou hier ook kunnen peilen naar de vooruitgang die de studenten reeds hebben gemaakt met praktijk op zee en het hiermede gerelateerde “Training Record Book”¹.

¹ “On board Training Record Book”

Als gevolg van de wijzigingen die opgenomen werden in de 1995 STCW Conventie moet de student (dek of machine) die in een erkende praktische opleiding aan boord stapt, de voortgang van zijn praktische opleiding bevestigen door het bijhouden van een “Training Record Book”. De praktische opleiding is opgedeeld in verschillende modules die door de kapitein of de wachtoverste worden gecertificeerd. Het volledig ingevulde “Training Record Book” is onder de 1995 STCW Conventie een noodzakelijke vereiste voor het toekennen van het vaarbevoegdheidsbewijs.

5. De lange termijn visie op de gekozen maritieme loopbaan staat nog niet op scherp.

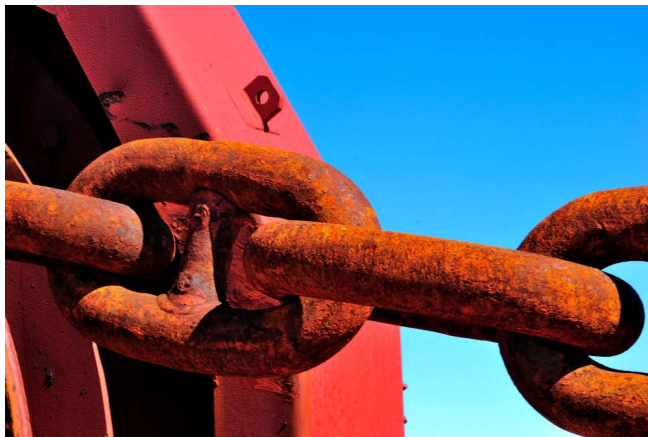
De meeste studenten geven aan dat zij voorkeur geven aan een loopbaan bij de koopvaardij of in de baggerindustrie. De beroepsmogelijkheden geboden door het loodswezen, de havendiensten en de kustwacht zijn bij de studenten niet helemaal onbekend. Deze mogelijkheden kunnen echter pas aan bod komen in een tweede fase van de carrière wanneer eerst aan de eis inzake vaartijd voldaan is. Uit de enquêtegegevens blijkt niet dat de studenten een zicht hebben op de ruime waaier aan andere carrièremogelijkheden waarop zij aanspraak kunnen maken na succesvolle studies en opgedane praktische ervaring op zee.

6. Bijna alle laatstejaarsstudenten ambiëren de hoogste functie aan boord.

Bijna alle laatstejaarsstudenten ambiëren ooit de hoogste functie aan boord te bereiken: 92% voor de afdeling Nautische Wetenschappen en 95% voor de afdeling Scheepswerktuigkunde. Deze cijfers bevestigen en versterken zelf de bevindingen die 3 of 4 jaar eerder werden gedaan in het eerste jaar van hun opleiding. Deze cijfers wijzen op de erg positieve instelling van deze groep laatstejaarsstudenten.

7. Een hele carrière blijven varen zit er niet in.

Slechts 14 op 33 studenten – of 42% - verklaren voor een volledige carrière op zee te willen gaan. Voor de afdeling Scheepswerktuigkunde liggen de opgetekende waarden in lijn met deze die werden opgetekend tijdens het eerste jaar van hun opleiding: 65% tegen thans 60%. Voor de afdeling Nautische Wetenschappen is het percentage teruggelopen van 49% naar slechts 15%. Gezien de zeer lage respons moeten deze cijfers echter met het grootste voorbehoud geïnterpreteerd worden.

Figuur 7. BOCIMAR nv. Ankerketting FMG MATHILDA

16. Nabeschouwingen en randbemerkingen.

1) Dit is de eerste enquête die de laatstejaarsstudenten van de HZS als doelgroep heeft. De participatiegraad aan de enquête moet beter kunnen om de betrouwbaarheid van de bevindingen en de kwaliteit van de besluitvorming op te trekken. Er moet samen met de directie van de HZS uitgekeken worden naar een alternatieve formule die de respons ten goede komt.

2) In de enquêteformulieren werd nagelaten te peilen naar het verwachtingspatroon van de studenten: “Is de opleiding, die werd verstrekt, wel conform aan het studiecursus die bij de aanvang van de opleiding werd aangeboden?” en “Heeft de opleiding bijgedragen tot een beter inzicht over de mogelijke inhoud van een maritieme carrière zowel op zee als aan de wal?”. De opname van deze twee punten in het enquêteformulier moet in de toekomst overwogen worden.

3) Samen met de vraag over de doorlopen vaartijd zou kunnen gepeild worden naar de al gemaakte voortgang met het “Training Record Book”.

BEPERKTE ENQUETE Academiejaar 2009-2010

Doelgroep: Master Nautische Wetenschappen

1. WIE BEN JE ?

Om de privacy te respecteren worden de persoonlijke gegevens zoals naam, voornaam en adres, met uitzondering echter van de woonplaats (gemeente of stad met postnummer), niet gevraagd in dit enquêteformulier.

Geslacht:	M /V	Leeftijd	jaar	Nationaliteit	
Beroep vader:			Beroep moeder:		
Wettelijke woonplaats:		Postnummer:		Naamplaats:	
Huidig tijdelijk adres: (home of studentenkamer)		Postnummer:		Naamplaats:	

2. REEDS VROEGER GEVOLGD HOGER ONDERWIJS

Studierichting	Van.....tot..... Jaar	Geslaagd
		Ja / Neen
		Ja / Neen
		Ja / Neen

3. STUDIEVERLOOP AAN DE HOGERE ZEEVAARTSCHOOL

Studiejaar	Van.....tot.....jaar	Opmerkingen
1ste jaar bachelor		
2de jaar bachelor		
3de jaar bachelor		

4. REEDS DOORLOPEN VAARTIJD

(vaartijd zoals die wordt vermeld in het zeemansboekje)

Tijdens het kalenderjaar	Duur van de inscheping	
	Maanden	Dagen

5. WAT IS JOUW LANGE TERMIJN VISIE OP DE GEKOZEN MARITIEME LOOPBAAN ?

Maritieme bedrijfstak	Keuze richting
Koopvaardij	Ja / Neen
Baggerindustrie	Ja / Neen
Sleepvaart/offshore	Ja / Neen
Loodswezen	Ja / Neen
Havendiensten	Ja / Neen
Kustwacht/Hydrografische diensten	Ja / Neen

Wens je in de gekozen richting de hoogste functie te bereiken ?	Ja / Neen

Denk je het beroep van zeeofficier te blijven uitoefenen tijdens een volledige beroepsloopbaan ?	Ja / Neen
Indien jouw antwoord NEEN is:	- Waarom zou je het beroep dan verlaten ?
	- Hoeveel jaren denk je het zeemansberoep dan uit te oefenen?
	- Welk beroep denk je daarna te gaan uitoefenen ?

Rs/07.01.2010

BEPERKTE ENQUETE Academiejaar 2009-2010

Doelgroep: Bachelor Scheepswerktuigkunde

1. WIE BEN JE ?

Om de privacy te respecten worden de persoonlijke gegevens zoals naam, voornaam en adres, met uitzondering echter van de woonplaats (gemeente of stad met postnummer), niet gevraagd in dit enquêteformulier.

Geslacht:	M/V	Leeftijd		Nationaliteit	
Beroep vader :			Beroep moeder:		
Wettelijke woonplaats:	Postnummer:			Naamplaats:	
Huidig tijdelijk adres: (home of studentenkamer)	Postnummer:			Naamplaats	

2. REEDS VROEGER GEVOLGD HOGER ONDERWIJS

Studierichting	Van.....tot.....jaar	Geslaagd
		Ja/Neen
		Ja/Neen
		Ja/Neen

3. STUDIEVERLOOP AAN DE HOGERE ZEEVAARTSCHOOL

Studiejaar	Van.....tot.....jaar	Opmerkingen
1 ^{ste} jaar bachelor		
2 ^{de} jaar bachelor		

4. REEDS DOORLOPEN VAARTIJD

(vaartijd zoals die wordt vermeld in het zeemansboekje)

Tijdens het kalenderjaar	Duur van de inscheping	
	Maanden	Dagen

5. WAT IS JOUW LANGE TERMIJN VISIE OP DE GEKOZEN MARITIEME LOOPBAAN ?

Maritieme bedrijfstak	Keuze richting
Koopvaardij	Ja/Neen
Baggerindustrie	Ja/Neen
Sleepvaart/Offshore	Ja/Neen
Loodswezen	Ja/Neen
Havendiensten	Ja/Neen
Kustwacht/Hydrografische diensten	Ja/Neen

Wens je in de gekozen richting de hoogste functie bereiken ?	Ja/Neen

Denk je het beroep van zeeofficier te blijven uitoefenen tijdens een volledige beroepsloopbaan ?	Ja/Neen	
Indien jouw antwoord NEEN is:	- Waarom zou je het beroep dan verlaten ?	
	- Hoeveel jaren denk je het zeemansberoep dan uit te oefenen ?	
	- Welk beroep denk je daarna te gaan uitoefenen?	

Rs. 07.01.2010